

DE

T1645.

MILITAIRE SPECTATOR.

Twaalfde Jaargang.

TIJDSCRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

Want mijn gewisse zal mij dien mildelijk loonen, met getuigenis dat ick mij eenighzins jeeghens mijne Landsluiden heb gesneeten, helpende hen aan middel om een' rijken schat van tijd te bespaaren: dewijl zij de stof en omstandigheeden van een zeer breeden handel kunnen plukken uit een beknopt bundel van blaaden.

HOOFD.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. VAN RIJNEVELD.

Math. Phil. Nat. Doctor; Ridder der beide Nederlandsche orde's en der Koninklijke Pruisische Rode Adelaars-orde 3de klasse, Majoor der Artillerie, Lid van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem, en van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

TWAALFDE DEEL.

BREDA,
BROESE & COMP.

—
1844.

MOTTO'S

AAN HET HOOFD VAN ELK NOMMER DES TWAALFDEN DEELS GEPLAATST.

I. Das der Vertheidigungskrieg verwickelter und schwerer zu führen ist, als der Angriffskrieg, liegt in die Natur der Sache . . . . .
Dem Vertheidigenden muss die Schlaueit zu Gebote stehen. Er muss Fuchs und Löwe sein. Schwerer möchte es daher sein: einen Fabius und Turanna, als einen Attila und Napoleon in seiner Glücksperiode zu erreichen.

VALENTINI.

II. Die Verschanzungskunst soll dem Vertheidiger nicht dienen sich hinter einem Walle mit mehr Sicherheit zu bewegen, sondern den Feind mit mehr Erfolg anzugreifen. Eben das muss man von aller passiven Defension sagen, sie ist immer nur das Mittel den Feind in der Gegend welche ik mir ausersah, in die ich meine Truppen disponirt, die ich für mich eingerichtet habe, mit Vortheil anzufallen.

CLAUSEWITZ. *Vom Kriege.*

III. «Maar er moest eenmaal eene nog diepere vernedering (dan die in 1672), eene algemeener verguising volgen, om Nederland door de tuchtigende geesleerde eener vreemde overheersching te leeren, dat hoe groot ook de binnenlandsche ramp zij, het prijs geven aan vreemdelingen, de grootste en onoverkomeijkste ramp van allen is, waarvan de voorkoming door geene verliezen, door geene opofferingen, immer te duur kan gekocht worden.»

KEMPER. *Oer den invloed van een onafhankelijk volkstaat op den bloei van kunsten en letteren.*

IV. C'est beaucoup gagner, de savoir perdre à propos.

VERTÔT.

V. Tot zulk een ultieme, zal het, zoo ik vurig hoop en bid, nooit behoeven te komen, en ik voor mij zou, liever dan daaraan mijne toestemming te geven, liever dan dat men om eenige ellendige guldens, de kanonnen van Chatham en Doggersbank, de herinneringen van onzen vaderlandschen roem wegwierp, wenschen, dat het geheele schip in de diepte verzonk.

VAN DAM VAN ISSELT.

Dat het staatsbelang geene verdere verzwakking onzer strijdkrachten gedooft, daarvan ben ik niet alleen overtuigd, maar zoo ik vertrouwd ook Zijne Excellentie de Minister van Oorlog, en evenzeer vele Ministers des Konings, hier tegenwoordig, welke met den toestand van Europa bekend zijn.

Graaf VAN DEN BOSCH.

VI. Wat treurbaar treft mijn oor, en roert zoo sterk de snaren Van 't Vaderlandsch gevoel? Is Vader Willem dood? Zoo is de band gescheurd, die zulk een aantal Jaren Bij voor- en tegenspoed, dien Vorst en 't Volk omsloot! — Een band der liefde — Ja! wat diep gevoelde slagen Ook Nederland heeft verduurd in Vader Willems tijd, Hij heeft zijn dierbaar volk steeds liefde toegedragen, En tot zijn' laatste stond, 't zijn zorgen toegewijd. — Weest sterk! o Vorst en Volk! zoo zult ge hem verbliden Wie eerst een later' eeuw naar waarde schatten leer! Die in zijn Jongst geschrift ons wees op beter tijden. — En schouwe nit hooger kring, hij zee'gend op ons neer!

Ingezonden door

Een oud wordend Soldaat.

VII. Gross durch Aufopferungen aller Art, sich selbst erhaltend durch Energie und Gemeinsinn, verdient der Militärstand mit Recht den glänzenden Namen des ehrenvollsten. Der Begriff dieser Ehre bestehe nun oft in der Einbildung oder sei wahr — genug, er wirkte, entwickelte grosse Männer, und blieb bei den Jünglingen von gebildetem Gefühl bis auf den heutigen Tag der Schöpfer schöner Handlungen.

Ueber Milit. Enthusiasmus.

VIII. Les forces d'un état consistent moins dans le nombre et le courage des troupes, que dans la capacité de celui qui les commande.

VERTÔT.

IX. Un bon militaire doit, avant tout, obéissance à ses supérieurs, confiance dans leurs ordres, volonté décidée à faire exécuter. Obéissance de fait et de coeur, sans arrière-pensée, sans contraversion, sans tiédeur. Obéissance jusqu'au dévouement; car il faut faire abnégation de sa pensée et de sa manière de voir, pour mettre sa force et son intelligence au service d'une autre intelligence, et d'une volonté qui n'est pas la sienne. L'unique usage des lumières de son esprit, est de comprendre les ordres, l'unique usage de sa volonté, de les faire exécuter pleinement.

BLONDEL.

X. Après les qualités nécessaires au commandement en chef, le talent de guerre le plus sublime est celui du général de cavalerie.

FOY.

XI. Die groszmöglichste Einfachheit ist die Grundlage aller Bewegungen.

BISMARCK.

XII. Ein Soldat welcher nicht durch den Krieg beschäftigt wird, muss über den Krieg nachdenken.

VON LOSSAU.

REGISTER

VAN DEN INHOUD DES TWAALFDEN DEELS VAN DEN *MILITAIRES SPECTATOR*.

Twaalfde Jaargang.

Armeekorps (Bijentrekking van het 10de Bonds-). . . . . Bladz. 22, 44.
BAUCHER (Eenige opmerkingen over de Rijkunst-methode) . . . . . Bladz. 19, 44, 88.
Bepalingen (Lofwaardige) wegens de zieken en gekwetsten tot verzachting van de rampen des oorlogs. . . . . Bladz. 134.
Boekbeschouwing.

1. Herinnering aan het kasteel van Antwerpen, enz., door F. L. STAATS. . . . . » 86.
2. Bijdragen tot de Krijgsgeschiedenis van NAPOLEON BONAPARTE, door E. VAN LOBENSSELS, 4de deel. . . . . » 177.
3. Leiddraad bij het onderrigt in de Zee-artillerie, door J. N. CALTEN. . . . . » 222.
4. Dictionnaire universel, etc. par COCVIC et H. G. JANSSEN. . . . . » 222.
5. Bijdrage tot de kennis der Nederlandsche en vreemde koloniën. . . . . » 241.

Dagboek geschreven op eene reize van Batavia naar Samarang. . . . . » 243.
Defensie (Eenige denkbeelden over de studie der lands-). . . . . » 1.
—— (Punten te overwegen bij eene ernstige betrachtting der lands-). . . . . » 29.
—— (Aanmerkingen en verdere ontwikkeling der lands-). . . . . » 56.
—— (Antwoord aan Spectator over zijne zienswijze noopens de lands-). . . . . » 84.

Duël strafloos verklaart in Hannover. . . . . Bladz. 22, 43.
Fortificatiën. (Iets over de Parijsche) . . . . . » 136.
Kreitrots (Springen van de) de Round Down. . . . . » 158.
Krijgstoerusting in Europa. . . . . » 21.
Leger. (Berigten over het Fransche) . . . . . » 153.
—— (Het Engelsche) . . . . . » 238.

Licht en Schaduw.

Brieven:

Voorwoord. . . . . » 23.

1ste Brief. De stad Antwerpen stelt ons geduld op eene proef; ontmoetingen op de boot. — Een woord over den Pruisischen Militairen staat. — Wesel. — Landwehr-mannen, hunne wapening en uitrusting. — Volkswapening. — Eerste berigten van den Generaal von PFUEL. — Kaiserswerth. — Stoppen. . . . . Bladz. 24.

2de Brief. Gedruisch voor het hotel. — De eerste Pruisische officieren. — De nieuwe model-helmen en verdere kleeding. — De onderscheidings-teekenen der Pruisische officieren. — Oordeel over onze tenue's. — Visites. — Relief en voordeelen van eenen Pruisischen kommanderenden generaal. — De generaal Graaf von DER GRÖNEN; idem over von CLAUSEWITZ. — Physionomie van Dusseldorf. — Standbeeld van JOHAN WILHELM GRAFFELLO. — Schilder-Akademie. — Tentoonstelling. — Onze eerste tafelnissen. — Iets over de Pruisische officieren; over de garde en over de tenues. — Een groot zwemmer. — Schoone quadrillerit. — De

generaals von PFUEL en von STRANTZ, PRINS FREDERIK van Pruisen, de kolonel von FELDEN. — Eene wandeling. . . . . Bladz. 43.

3de Brief. Pamphlet. — P. L. COURIER en A. BERTRAND. — Een tweelingsbroer van ROBERTUS NURKS uit den Haarlemmerhout. — Zijne teleurstelling in Breda. — Detail-exercitiën van het garde-landwehr-bataillon. — Goede zijde van de Pruisische volkswapening; er zouden toepassingen bij ons te maken zijn. — Iets over de aanvulling der landwehr-kaders. — Humane behandeling der ondergeschikten; één voorbeeld van drift. — Beloonings- en strafvermogen der meerderen. — Bepalingen der discipline straffen. — Tweede klasse van den soldatenstand; — standregt en raden van krijgstucht. — De majoor V. S. — Gewigtige betrekking chef van een bataillon landwehr te zijn. — Diné bij den Prins FREDERIK van Pruisen; nieuwe kennismaking aldaar; de kolonel von UTTEHOVEN; gesprek over literatuur; over den militairen stand, hoe die in Pruisen beoordeeld wordt; snelle bevorderingen in de hoogere rangen. — Nogmaals de generaal v. PFUEL. — De kolonel von FELDEN. — De Ananas-berg; verschil van gevoelen bij sommige officieren. . . . . Bladz. 69.

4de Brief. Een luid buurgesprek over de ceremonie te Keulen, over LUTHER en CALVIN en het R. C. geloof. — Zonderlinge gevolgtrekkingen en ideeën der Rijndalers belangrijk voor het onderwerp dezer brieven. — Bezoek in het kamp te Grimlinghausen; situatie en bodemgesteldheid; bodem; sterkte der kamperende troepen; bijzonderheden van het kamp. — Dienst in het kamp. — De regiments-oefening; bewegingen met massa's; beweegredenen daartoe. — Defileren met regiments-kolonnen. — Inrukken. — Pruisische percussie-geweren. — De groote tent van KÜRDES. — De ponton-brug. — De Prins LIPPE-SCHAUBURG. — Aanvulling van het officiers-kader. — Voorregten aan officiers-kinderen toegekend. — Adellijke en niet adellijke officieren. — Een artist in miniatuur; JACOB LEENEN. . . . . Bladz. 91.

5de Brief. Vervolg der beschouwingen over de zedelijke grondslagen der Pruisische leger-inrigtingen. — Inrigting, doel en werking der *Ehrengerichte*; oordeel daarover. — V. BIEDERSTEIN en V. FRANSECKY II. — Levensschets van den Lt.-Generaal von PFUEL. — Infanterie-kazerne te Dusseldorf, hare inrigtingen. — Nog iets over de kleeding. — Over den stoffelijken welstand der officieren; wensch naar bevordering en gevoel voor plichtvervulling. — Over de kapiteins-betrekking, relief en bezoldiging. — Eenige bijzonderheden over den welstand der mindere officieren. — Ondersteunings-fonds van officieren. — Invloed van dat alles op den burgerstand. — De oorlogslasten in Pruisen, uit een staathuishoudelijk oogpunt beschouwd; vergelijking met het oordeel dat over die lasten bij ons te lande geveld wordt. — Aankomst van vreemde officieren; stijgen van de kamerhuur. — Bezoek der stallen. — Diné bij Z. Exc. den generaal von PFUEL. — De kerkparade; de beide gasteelijken; de R. C. kapel in het kamp. — De Generaal-majoor von UEBRITZ. — Discussie met den Oorlogsvorst von HEYDERAND over de aan-

vallen op artillerie. — Oogmaat. — Officiers-club. . . . . Bladz. 113.

6de *Brief*. Moeijelijkheid in het aanwijzen van wezenlijke verbeteringen; zwarigheden in de toepassing. — Oorspronkelijkheid der Pruisische krijgsmatigheden; voor- en nadeelen eener te ver gedrevene zucht naar oorspronkelijkheid. — Het verzorgings-stelsel der onder-officieren werkt nadeelig. — Groote moeijelijkheid om een goed onder-officiers-kader te behouden; hoe en wanneer die maatregel ten goede zou kunnen werken. — Het Nederlandsche onder-officiers-pensioenfonds wordt hoog geroemd. — Over het tiraileren; eene schaduwzijde. — Geen volledig exercitie-reglement. — Voordeel der percussie-ontsteking. — Twee geleedere n-vuur. — De nieuwe model-tenuue. — Oordeel over de Deutsche infanterie, door eenen Duitscher. — Onze infanterie staat in vele opzigten bij andere niet achter. — Impulsie ter verbetering door den Koning van Pruisen gegeven. — Onze vriend N. wil niet bijten. . . . . Bladz. 137.

7de *Brief*. Meer en meer gevoelen wij ons te huis bij het VII korps. — Een officieel verzoek wordt afgeslagen. — Het diné bij von BIEDERSTEIN. — Een vleijend kompliment. — Denkbeelden over soldaten-opkweeking bij zoogenaamden korten diensttijd. — Over de intellectuele oefening der officieren. — De vrees van geslagen te worden. — Het nieuwe manoeuvreerstelsel, als middel tot oefening van den geest. — Wandeling in Dusseldorf; Kerken; de zwemschool; de generaal V. P. ontduikt ons. — Een klein en groot man neven elkander. — Gesprek over de opkweeking der Pruisische scherpshutters. — Over de voor- en nadeelen van de vastbepaalde indeeling van legerkorpsen van normale sterkten; vergelijking van het Fransche en Hollandsche leger met het Pruisische. — Lof aan onzen Koning toegezwaid. — Vos SCHARNHORST. — HERMAN von BOYEN; zijne levensgeschiedenis. — Babelsche torenbouw in het hôtel; een bijzonder exemplaar van een Pruisisch landwehr-kavallerie-officier. — De kapitein FUS onder vele Engelsche officieren. . . . . Bladz. 139.

8ste *Brief*. Eene inleiding tot beoordeeling der landwehr-kavallerie; — de Krumper-kavallerie; behoefte aan eene landwehr-kavallerie; hare formatie en hoe zij zou bereden gemaakt worden. — Goede uitkomsten voor de vredes-oefeningen. — De paarden worden aan de algemeene wet der dienstplichtigheid onderworpen. — Onoverkomelijke zwarigheden bij de organisatie. — Aankomst der landwehr-ruiters en paarden ter oefening. — Eene ontzagwekkende kavallerie-magt. — Eerste gezigt der landwehr-kavallerie. — Regiments-oefening van het 5de en 20ste regiment. — Manoeuvreren van het 8ste regiment hussaren. — Bijzonderheden van het vroegere bezoek der stallen. — Iets over de paarden en de remonten. — Verdeeling der remonten. — Dienstvaarden der officieren. — De wapens der kavallerie. — Eene wachtmeesterskamer. — Brigade-oefening van het 8ste en 11de regiment hussaren. — Voltigeurs. — Brigade-oefening van het 5de en 20ste lansiers. — Een aanbevelings-kaartje. . . . . Bladz. 181.

9de *Brief*. N. is nogmaals een leerrijke wegwijzer. — Uitval tegen de regenschermen. — Diné bij den brigade-adjutant von KNOBELSDORF, van het 8ste regiment hussaren. — De kavallerie verlangt naar één chef, en naar kavallerie-oefeningen op eene groote schaal; geloof aan goede vooruitzigten. — Partij bij de officieren der brigade lansiers. — Instructie over de zamenstelling en het gebruik van groote kavalleriemass's. — Hoofddoel der mededeeling. — Men wil nog meer dan 't geen deze instructie zegt. — Oordeel over dat streven naar meer volmaaktheid. — Vergelijkend oordeel van een Duitsch officier, over de Pruisische en Fransche ruitrij. — Inspectie der brigade lansiers. — Doortogt van een defilé. — Oordeel van den schrijver der *Sechszwanzig Friedensjahre*, over de Deutsche kavallerie. . . . . Bladz. 203.

10de *Brief*. De weg naar Nuys. — Heerdt. — Aankomst in het handeldrijvende Nuys. — Vriendelijkheid der inwoners. — Wandeling door de stad. — H. FRANSSECKY. — De eerste artillerie-officier, die niet in

in batterij wil komen. — Zoogenaamd kabinet van Romeinsche oudheden. — Terugkomst te Dusseldorf. — Twee Saksische officieren: de kolonel von SCHÜDING en de kapitein TÖRMEN. — Iets over Pz. (PÖNITZ). — De generaal von BARDENLEBEN en de luitenant JACOB; weder eene ontmoediging. — Ik rij de op marsch zijnde rijdende batterij te gemoet. — Teleurstelling op teleurstelling. — Eenige bijzonderheden over de batterij: het personeel, de paarden, het materiëel, de stukkenrijders. — Eene batterij veld-artillerie komt insgelijks opdagen. — De Pruisische artillerie heeft den ouden mensch nog niet geheel afgelegd. — Een uitkijk aan het raam: de prins van HESSEN-CASSEL, de Hannoversche luit.-generaals HARTMANN en HALKETT, Lord GREY, de Prins van SOLMS en HOHENLOHE. — Groote sterren gaan op; de onze beginnen te te neigen naar den horizon. — Eenige vrouwen-portretten. — Het Zollersche materiëel. — De 28ste Augustus. — De Hertog van NASSAU; Prins KAREL van BELIEREN. — Een oude kameraad V. V. met zijde familie, en de graaf V. W. — Een verwijt. — De Koning komt. — Illuminatie te Dusseldorf. — Prins LABANOFF en de Russische luit.-generaal von BERG. — Manoeuvre door twee infanterie-divisiën en van de kavallerie-divisie van 8 regimenten. — Een enkel woord over de bewegingen der artillerie, over de rigtingen, enz. — Aankomst des Konings van Hannover. . . . . Bladz. 225.

11de *Brief*. Manoeuvre tegen eenen *markirten Feind*; ontwikkeling van het plan; uitvoering. — De kolonel von BRANDT. — Eene veld-manoevro door het VII korps verrigt; plan: terrein-verkenning. — De hazenjagt. — Welwillendheid van Prins ALBRECHT van Pruisen. — De kolonel von BRANDT, over de vredes-manoevres, over taktische studiën, en over het bezoeken van vreemde legers. — Eene geïmproviseerde danspartij. — Een gelukkige rustdag, toegewijd aan visites en aan een gala-diné bij Z. K. H. Prins FREDERIK van Pruisen. — De Prins AUGUST van Pruisen; Prinses FREDERIKE van Pruisen. — Groote revue voor het VII korps. — Voorkomen van de 7de brigade artillerie. — Z. M. de Koning van Pruisen; treffende ontmoeting met den Aartsbischop JOHAN van Oostenrijk. — Sterkte der paraderende troepen. — De Koningin van Pruisen. — Getal zieke manschappen en paarden op den 2den September. — Twee hooge Pruisische ambtenaren. — Afscheid bij het eindigen der eerste serie brieven. . . . . Bladz. 249.

Maas (Over het verleggen van de rivier de) van Heusden, in 1481. . . . . Bladz. 133.

Manga Benawang (Verslag van eene gebeurtenis voorgevallen bij het doen eener expeditie tegen de). . . . . = 197.

Marinelijm (Verslag over de jongste proeven met de in Engeland nieuw uitgevondene) . . . . . = 265.

Officieren (Nota der) die sedert 1836 uit het Nederlandsche bij het O. I. leger zijn overgegaan. . . . . = 224.

Partijgangers-oorlog (Over den). . . . . Bladz. 149, 173.

Patroon (Iets over de) voor het Infanterie-slaggeweer. . . . . = 41.

Pilima (De), of stof tot borstharnassen der ouden. . . . . = 81.

Rastadt (Iets over de Bonds-vesting). . . . . = 158.

Schietschool te Vincennes. . . . . = 22.

Scholen (De bataillons-) bij de regimenten infanterie. . . . . = 17.

Slaggeweer (De lading, met bewegingen, met het). . . . . = 16.

Staf (Geschiedkundige narigten aangaande den franschen generalen-). . . . . = 9.

Staten-Generaal (De) . . . . . Bladz. 103, 128.

Stoomketels (Over het springen van) . . . . . = 198.

Teregtwijzing aan BOSSCHA's Heldendaden te land. . . . . = 195.

----- aan het tijdschrift: *de Referent*. . . . . = 240.

Tweegevecht (Het Hannoversche Militair Wetboek, over het) . . . . . = 43.

Zwemmethode (Nieuwe) te Berlijn. . . . . = 202.

Zwemschool (Iets over de) te 's Gravenhage. . . . . = 268.